

Căpitanul G. BĂGULESCU

Regimentul „Vânătorilor de Munte“

DEZERTORUL

— □ □ —

NUVELĂ

(Din volumul „Zile Triste“)

BUCUREȘTI

Inst. de Arte Grafice ale M. C. General

1 9 1 9

DEZERTORUL

— — —

Cele patru contra-atacuri inamice date cu îndârjire, în cursul zilei, s'au sfârșit în fața șanțurilor apărării.

Ici, colo, prin zăpada albă stau presărate corpurile negre, lipsite de viață. În multe locuri zăpada și-a schimbat culoarea în negru, mișcată de obuzele aducătoare de moarte și cam tot în atâtea locuri sângele înroșește zăpada.

Șanțurile apărării, astupate de atâtea obuze, acoperă subt dărâmături, corpurile sfârticate de schijele morții.

Pari întregi cu bucăți de sârmă stau aruncați răsleți, iar cei câțiva copaci

din jurul tranșelor zac scoși din rădăcină rupți de iuțea obuzelor distrugătoare.

Peste peisagiul morții soarele de iarnă aruncă ultimile-i raze de asfințit.

Zăpada rece, capătă reflexii roșii și soarele roșu reflectă cele din urmă raze reci, peste trupurile înghețate pentru veșnicie.

Pe tranșee liniște de mormânt.

În spatele tranșeei, lângă trunchiul unui ștejar cu crăcile rupte, stă Toader Moraru cu sufletul atât de pustit, ca și cum toată lumea ar fi murit și numai el singur a rămas aruncat într'un pustiu, pe care nu-l străbate nici un drum al speranței.

Fratele lui mai mare, Marin, rănit alaltăeri, fusese evacuat departe în Moldova, iar acum câteva clipe cel mai bun tovarăș de arme, frate de cruce, — prietenj încă de mici când amândoi păzeau vițeei pe marginea viilor satului, — cu pieptul desfăcut de schija unui

obuz blestemat, scos de subt dără-măturile șanțului, fusese îngropat lângă trunchiul stejarului ciuntit.

Cu el, brancardierii pare-că îngropase și sufletul și inima lui Moraru.

De groapă nu fusese nevoie.

Erau atâtea gropi de obuze, în cât ai fi putut îngropa un sat întreg.

Fața senină a prietenului mort și pieptul deschis, îi stau neconținut în privire.

— Frate Nicolae, frate Nicolae, — cum te-au omorât câinii, frate!

Pe fața chinuită, sgâriată în timpul luptelor, scrijelată de durere, curg lacrimile sărate și amare.

În aceeași toamnă, s'au însurat amândoi. Cu casele stau alături. Serile de iarnă le petreceau împreună.

Și ce om bun era Nicolae!

— Frate Nicolae! Cui lași nevasta și copii, frate Nicolae!

— Mai e cineva să ia mâncare, a strigat Leon, că pleacă bucătăria.

Și bucătăria a plecat...

— Ca mâine poimâine, cine știe, o să moară și el, — au murit atâți. Și atunci copiii lui sărmanii..

Gândul acesta îl muncește grozav. De când a plecat de acasă, nici odată până astăzi, nu s'a gândit la moarte.

— Nu, nu e semn bun.

— Al Mariei și Leon schimbul trei la postul înaintat.

— Al Mariei e mort, domnule Locotenent.

— Postelnicu.

— Rănit.

— Atunci urmează...

— Moraru și Leon.

— Bine. Moraru și Leon schimbul

3. Șeful postului sergentul Cojocaru.

Toate schimburile au plecat la postul înaintat.

Cu ele a plecat și Moraru.

— Da ci, mă rog, tot noi, — se plânge Leon în drumul spre post.

— Ia taci din gură, măi Leone, că de două zile nu ți-am văzut fața.

— Am reparat o perechi de cisme

a d-lui Colonel, da ci mă rog, eu nu pot să mă împart în zece.

* * *

De-un sfert de ceas Moraru și Leon sunt de santinelă.

De-un sfert de oră i-a așezat în post sergentul Cojocaru.

Crivățul, ce bătuse cu trășnicie toată noaptea, obosise și acum ninge liniștit.

Zgribulit și cu gulerul mantalei ridicat, cu mâna înghețată de armă, privește Morarul în gol, spre inamic.

— Frate Nicolae!

— O să ni ia dracu aici până mâini, — a început Leon vorba — și când ti gândești, că înghețăm di jeaba.

— Cum de geaba, măi Leone, — a răspuns Moraru după o clipă, — dacă vin Nemții peste ai noștri?

— Nemții, hai! Da ci Nemții sunt proști ca noi.

Ei se culcă cum înserează.

Au sobe în tranșee, au foc, ceai, cafea, cognac.

Dar di noi cini ari grijă, hai?

Dacă nu-am murit azi la bătălie, numai D-zeu știe cum am scăpat, dacă nu murim astănoapte di frig, apoi murim mâine di foami sau di tun. Oi, oi, oi! Doamne ci tunuri!

Așa bini să am eu, dacă o să mai videm noi casa noastră...

Și lui Leon îi toacă gura ca la meliță.

Moraru, cu capul în piept, face, ascultă și privește înainte.

Gându-i Caleargă, când Lîn spatele tranșeelor la mormântul fratelui Nicolae, când peste Putna, acasă la copii.

— Dacă o să mai videm noi casa noastră, să nu-mi zici, mie pi nume.

Moraru tresare. Casa lui, satul lui, o svârlitură de băț de aici.

Nevasta singură cu cinci copii, — toți mărunți.

Ce-or fi făcând ei săracii. Or fi având ei ce mânca și lemne de foc. Dumnezeu știe!

Ce Nemți or sta acum, în casa lui. Or fi având milă de copii, ori odih-

nesc pe subt garduri, goi, desbrăcați și flămânzi în bătaia crivățului.

Vifor de groază îi răscolește sufletul. Dacă o murî mîne, poimîne, ce fac bieții copilași! Și fiindcă-l cuprind gândurile, Moraru se scutură de ninsoare, parcă ar vrea să-și scuture vifornița din suflet.

Picioarele i-au înghețat în bocancii rămași aproape fără talpă.

Un foc de armă tras, îl trezește deal binelea.

Glonțul a mușcat pământul câțiva pași înaintea lui, apoi țiuid a plecat spintecând întunericul.

Leon vede cum din fiecare tufiș aleargă câte-un Neamț, întins spre el, cu baioneta la armă.

Trântit în fundul gropii, cu capul vârat în pământ, murmură cuvinte pe care dinții în clănțăneala lor le retează și le toacă în mod neregulat.

— Ne-am dus de-acu, iacă ne-am dus.

Iartă-mă, ti rog, iartă-mă. Iacă arma.

Ci suntem noi de vinâ.

Ce-am făcut noi, mă rog?

Intr'un târziu, văzând că nu-l înș-foacă nimeni de guler, a scos capul din pământ, tremurând s'a pipăit bi- nișor și după ce s'a încredințat că tot mai trăește, a îndrăsnit să pri- vească în sus.

— Intră la groapă, ci ești nebun.

Ci stai afară—ci vrei să ti curețe; ci vrei să nu mai vezi casa! Ai copii, hai?

— Cinci, răspunde Moraru scurt, cinci am.

— Cinci? Atunci ești nebun.

Stai jos că poate traje iar. Ai văzut câți au murit astăzi; ei și spuni mie ce-au folosit? I-au svârlit pi toți gră- madă unui pisti altul în groapă. Ei și? Atâta tot.

Morarul simte un fior. Cel puțin, dacă o muri să-l găsească cei de-acasă ai lui.

— Ești din Moldova?

— De peste Putna.

— Vra să zică la tine în sat este inamic.

Pașii gândului bietului Moraru colindă împrejurimile satului, iar dungi'e din obraz s'adâncesc și mai mult.

Câmpul acoperit de zăpadă dispăre dinaintea privirii.

În fund se zărește un sat,—satul lui.

Iată și via, cu gardul ei de cătină și nuci pe margine. În mijlocul viei nukul cel mare. Furtuna i-a rupt o creacă.

...Poartă țarinei și la o svârlitură de băț de-aici casa lui.

Copiii l-au zărit și pe întrecute aleargă strigând: Tata! Tata!

Cel mai mic din ei, sfios, s'a oprit în ușa casei, e numai în cămășuță și-l așteaptă cu capul în piept.

Iată și nevasta...

Să-și mai vadă odată copiii, nevasta și apoi ce-o fi să fie.

Astăzi l-a ferit D-zeu, dar mâine...

Dacă o fi tot ca astăzi apoi vorba lui Leon, aici îi putrezesc ciolănașile.

Doamne! Doamne!

De atâtea zile îl chinuesc gândurile. Câte odată învins de ele se așeza cu fratele Mărin, cu „fratele” Toader, într'un colț de tranșee și se apucau de povestit.

Pe fiecare îl prindeau amintirile, fiecare spunea câte ceva. Toader, micalit din fire arunca din când în când câte-o glumă și veselia era a tuturor.

Dorul de casă, de nevastă și copilași au pus stăpânire pe sufletul lui Moraru.

Dar acum Moraru e singur. Mărin a plecat; Toader care totdeauna spunea: E hei! N'au turnat Nemții până acuma tunul și arma cu care să mă omoare—zace fără sicriu lângă trunchiul stejarului.

— Vai di capu nostru,—începe iarăși Leon, zilili astea ari să fie grozavă bătălie.

Di Crăciun cad și lașii.

— De unde știi?

— Cum să nu știu? Cei doi pri-

zonieri prinși eri la postul No. 2, au spus că le vin mereu trupi, tunuri, automobile blindati, aeroplani,... da mă rog ci dracu nu li vin.

Au ordin ca di Crăciun să fie la Iași.

— Hm, d'apoi noi ce păzim?

He-hei! de ce nu ne-a dat nouă D-zeu tunurile lor și-apoi să fi stat de vorbă.

— Noi? Ci crezi d-ta, să puni țăntarul cu armăsarul. Ei cu tunuri mari și cu tunuri mici și cu munți de obuze, cu mitralieri, cu automobili, cu aeroplani, cu minenwerfen, cu gaze, cu flacări, cu di toati mă rog și noi ci-avem?

Noi, n'avem nimic. N'avem nici opinci la picioari.

De altfel cam așa-i, răspunde Moraru, cu picioarele bocna de frig, soldat simplu și lesne încrezător.

Cam așa-i.

Și ce-au mai spus prizonierii.

— Nemții, ci să spue, Nemții sunt oameni superiori, oameni tari buni, ei vor să se bată cu boerii.

Da, mă rog, ci suntem noi decât niști viti la boer — niști viti la plug.

Mă rog, ci-au ei cu noi di împărțit și noi cu ei. Dacă îl lași să treacă, ci crezi că el îi prost sâ tragâ sâ ti omoari.

Cini treci la ei, li dă numai di cât drumul acasă.

— Astea-s vorbe.

— Cum vorbi, cum vorbi.

Așa bini să am eu, dacă sunt vorbi.

— Cine a spus că le dă drumul acasă?

— Cum cine a spus, cei doi di eri.

— Vorba-i eu tot nu cred.

— Cum vorbâ, ci vorbâ mă rog.

Ci aveau ei de câștigat sâ spui minciuni.

Iac-așâ-l-a tot bodogănit Leon, până i-a luat mințile.

Când s'a crăpat de ziuă, Leon a strigat în limba lui câteva cuvinte, altul dela inamic a răspuns și au plecat.

— Ce-o fi să fie! o moarte are omul.

— Cum adică—spunea Leon—n'au dicât să creadă că-am fost prinși, pe cei doi ai lor cum i-au prins ai noștri.

Au fost duși amândoi la Comandantul nemțesc. Aici Leon cu mare veselie, a luat-o înainte, fă să fie întrebă. Bălăngănind din mâini, cu spume la gură, în limba Neamțului, a spus tot, tot ce știa.

Și multe mai știa Leon. Cum să nu știe, când mai toată vremea o petrecea pe la cancelarea Regimentului, pe la bucătării, la popotă,...

— Mă rog, di ci sâ-l pună pi el la postul înaintat. Sigăr cu gându ca să-l omoari dușmanul.

Di ci tocmai el la pericol.

Zice și zău că nici odată el n'a tras în frații lui Nemți, dar când a putut a îndemnat și pe alții să nu tragă și să fugă.

Și cum a ascultat Moraru de-a fugit, așa ascultau și alții de nu trăgeau.

Pe Moraru îl munceau acum alte gânduri ; nu vedeă înainte decât casa și copiii.

În fața Neamțului nu mai rămăsese decât trupul fără suflet și fără judecată.

Ori cum, el tot n'ar fi priceput prea multe din spusele lui Leon.

Spre seară l-au scris Nemții într'o condică și i-au dat drumul.

Leon a rămas. Mai aveă treabă.

Când s'a trezit așa deodată pe drumul satului, l-a apucat o bucurie fără margini.

A străbătut cei 20 km. nici el nu știe când. A cântat, a fluerat, s'a deschiat la haină de atâta căldură și odată cu noaptea, a intrat și el pe poarta țarinei.

Când a deschis poarta casei, Corbici i-a sărit înainte, gudurându-se și scâncind ca un copil.

În ușa casei s'a lovit piept în piept cu nevasta ce tocmai da să iasă.

În mijlocul casei, în jurul unei mese rotunde, copiii dădeau roată mămăligei de abia răsturnată.

Nevasta a dat să plângă. Copiii sfioși la început, pentru ca apoi să nu-i mai poată astâmpără,—au început

să-l tragă de haină, să i se urce în cârcă, să-l întrebe câte și mai câte.

Și Moraru nu-și aduce aminte să fi petrecut o seară mai fericită ca aceea.

Dar a doua zi tot satul știa că a lui Moraru este acasă.

Lumea cum e lumea a început să vorbească.

Mulți au venit să-l vadă.

A venit și nevasta lui fratele Mărin și a „fratelui“ Nicolae.

— Da de Nicolae ce știi Toadere, a întrebat femeea lui, nerăbdătoare, de cum a deschis ușa?

Toader a tresărit. Simte cum un câine turbat i-a înfipt colții în cele două tâmpole.

— Nicolae, ce să facă... e bine. Dar de-o săptămână nu m'am întâlnit cu el că e *partizat* la alt Batalion.

Din clipa întrebării a început să se topească veselie în sufletul lui Toader, și parcă e un făcut, nu e clipă ca sufletul lui Moraru să nu simtă mai mult, mai grozav, amărăciunea plecării.

— Ce-or zice frații? Cum l-or blestemă.

Ce zice satul?

— Dacă inamicul știind postul fără pază...

la nimic — caută Moraru să-și înbuneze singur sufletul. S'a făcut, s'a făcut; are să treacă cum au trecut și altele.

Toată ziua, după amiază a stat tăcut și dus pe gânduri. Copii l-au mai înveselit o clipă.

Prea multele întrebări ale nevastei au început să-l supere.

Seara abiá a gustat din masă.

De cu vreme, a legat poarta.

Ajunge atâta lume, de când tot vine.

* * *

E miezul nopții. Afară crivățul răscolește stuful din acoperiș, scoțând sunete plângătoare, jos desvelește pământul de zăpadă, ici, pentru a o îngrămădi dincolo, iar când pătrunde

furios prin crăcile copacilor, țese un suflu de groază,—cântecul iernei, suflul morții,—adus de pe întinderea pustiului de gheață.

E miezul nopții și Toader Moraru încă n'a închis ochii. Cât e patul de mare și nu-și poate găsi loc de-aseară.

E a zecea țigare pe care o face. În sobă pâlpâe încă focul, în colț subt icoane pâlpâe lumina unei candelă. A terminat țigarea și se trânteste cu sgomot pe patul de scânduri, înfundând capul în perină. În patul din fund doarme nevasta cu copilașul de țâță în brațe și ceilalți patru în juru-i.

• Dar în zadar caută Moraru s'a-doarmă, să-și alunge gândurile, să uite. Din fiecare colț al casei sute de mâini viu să-l prindă și zeci de glasuri răsună cerându-i socoteală.

Se 'ntoarce pe partea cealaltă și închide ochii strâns. O clipă și se cutremură, simte că se înăbușe dacă ar mai stă așa.

Vede mormântul lui Nicolae și pe

Nicolae cu pieptul deschis aplecat deasupra lui.

Mâinele rup în toate părțile ca și cum ar căuta să scape din capcana drăcească a unui paianjen uriaș.

Privirile-i se ațintesc asupra candeliei. Ar vrea lumină și odată cu ea liniște.

Dar deasupra candeliei, Hristosul răstignit, cum l-a zărit, a scos mâna dreaptă din cue și a întins-o către el.

— Ce-ai făcut Morarule?

Maica Domnului a strâns cu teamă pruncul în brațe și-l privește muștrător.

— Ce-ai făcut Iuda?

Broasca dela ușă par-că strigă :

— Ha, ha! Tu ești...

Se 'năbușă. Ar dori să iasă din casă, dar simte că la fiecare fereastră, din întunericul nopții, zeci de oameni privesc înlăuntru, iar în tindă rezemați de ușă, gata, îl așteaptă doi cu baioneta la armă.

— Asta-i!

Inima îi svâcnește neregulat în piept ca o pasăre sălbatecă în primele clipe de închisoare.

O sudoare rece îi picură de pe frunte
cât și de pe glesnele picioarelor.

Tresare...

Cineva i-a bătut în geam.

— Toadere!

Cu ochii pironiți, la broasca ușii,
oprindu-și răsufierea, ascultă. Tiptil se
dă jos și pune zăvorul.

Afară plânge cineva.

— Cine-o fi plângând acum la vremea asta!

Nu, nu e nimeni; vântul trebuie să
fie. Da, — vântul este, cine poate să
fie altul.

Se culcă din nou. Plapoma însă îl
apasă prea tare încât îi oprește răsufierea.
Se 'năbușă, e prea cald. O
aruncă de pe el și se descheie la guler.

Acum trebuie să doarmă.

Dar perina par-că ar fi plină cu
fluturi și cărăbuși, așa forfotește. Un
gândac gata-gata să-i intre în ureche.

Se ridică într'un cot și sprijină capul
de ladă.

— Ce-o fi noaptea asta așa de
lungă; nu se mai luminează odată.

Cevă din lăuntru lui îi spune că ziua n'are să mai vie, că așa va fi în vecii vecilor și asta-l umple de groază. Un nod i-se oprește în gât.

Vede cârligul de atârnat lampa, din mijlocul tavanului, cum se tot lungeste și i-se înfinge subț bärbie.

Măine are să-l scoată de acolo, să nu-l mai vadă.

Măine! Dar când are să vie măine, când o să se lumineze.

Nici odată!

Ba nu, luminează trebuie să se facă, a păcătuit el, dar de ce adică să pedepsească D-zeu toată lumea. Ce vinovați sunt copilașii ce dorm colo — și pe lângă ceilalți va trăi și el.

Crivățul în vârtej nebun dă roată casei, isbind cu putere în ferestre.

În sobă țipă tăciunii — și țipătul îl face să tresară.

— Ce-o fi acum în tranșee? Ce o fi făcând frații?

Ah, câinele, numai el, numai el îi de vină.

Inchide ochii, ca să nu mai vadă,

dar cu cât mai tare îi strânge, cu atât mai mult i se deschid ochii minții.

Înainte îi răsare Leon surâzând șiret, frecându-și mâinele ca după o afacere cu câștig.

— Vezi ci bini-i acasă, stai coala la căldurică hai!, ce-ți pasă, — și la început nu vrei să m' ascuți.

— Piei satană! Fugi Iuda! Fugi să nu te văd, fugi că intru-în păcat...

Ah! Leone, Leone, cum nu te-am știut eu cine-mi ești.

Ia! L-a strigat chiar pe nume.

A bătut cineva în geam...

— Toadere, măi Toadere!

Par-că-i glasul lui don sergent Cojocaru.

— Toadere!

Moraru se scoală încet și lipește fața de geam, pentru a privi afară.

Rămâne încremenit. Mâinele s'agață cu putere de drevele ferestrei. Sergentul cu doi soldați stă lângă cei doi salcâmi și așteaptă.

Se trage binișor de lângă fereastră

și își face de lucru la gura sobei: Păi dregeam și eu focul și nu v'am auzit.

Dar broasca dela ușă a și căscat gura.

— Dezertorule !

Ah! Leone, Leone, numai tu ești vinovatul.

Negreșit că el este, dacă nu era el, eu nu plecam.

Se ridică binișor apropiindu-se iar de geam. Cât ar da să nu mai fie nimeni acolo !

— Doamne Dumnezeule, oftează Moraru ușurat, au plecat.

Mai bine că n'am răspuns.

Dă să se urce în pat, dar observă cu groază că broasca dela ușă iar a căscat gura.

— Dacă e cineva în tindă și se uită prin gaura cheiei.

Se dă jos și-o astupă cu-o țandără de lemn.

— Așa, bun.

Dar când s'ajungă din nou lângă pat, simte cum vârful așchiei e gata, să-i străpungă burta.

Nu, nu e bine.

Se dă jos și rupe de necaz vârful ce-l amenință.

— Dacă nu murea Al Mariei, — el trebuia să fie în locul meu de santinelă, — cine știe, poate scăpam.

Da, negreșit dacă nu murea el, eu nu plecam.

Dar Leon cum a plecat?

De mult ființa lui Moraru s'a despărțit în două.

— Leon? Leon îi străin. Leon putea pleca, dar tu, tu nu; — tu ești Român, Leon îi fariseu, Leon n'are D-zeu. Fariseii au vândut pe Hristos, d'apoi o țară.

Dacă inamicul știind postul fără pază s'a repezit și a omorât toată secția.

În pieptul fiecărui copil de-ai lui, vede înfiptă câte o baionetă; în fund vede postul înconjurat de inamic și-ai lui luptând pe capete.

— Domnule Colonel, Leon și Moraru au dezertat la inamic!

— Ah, Leone, Leone, cine te-a scos în calea mea, câine nelegiuit,

Doamne, Doamne, iartă-mă Doamne. Și Moraru, cu sfială, abia îndrăznește să-și înalțe privirea spre icoană.

Dar cum vede icoana cu Hristosul răstignit, îi răsună în urechi prohodul. În cameră miroasă a tămâie.

„În vremea aceea Isus se găsea în grădina Măslinilor cu Apostolii săi, când Iuda înconjurat de ostași s'a apropiat și îmbrățișându-l l-a sărutat“.

— Iuda l-a vândut... și Iuda s'a spânzurat.

Nu-i pierde din gând bucuria lui Leon în mijlocul Nemților, și cum vorbea nelegiuitul cu spume la gură, dând din mâini și făcând haz.

Chiar atunci i s'a pus un nod în gât, dar gândurile l-au furat iute pe alt drum.

Dorul de copii și de casă i-a amorțit cugetul pentru o clipă.

Dar cum a intrat în sat bătrânii l-au privit chiorâș, iar lumea a început să vorbească:

— Cum de a lui Moraru e acasă.

— Cum și de unde a venit, când România noastră încă se mai bate.

— Nu cumva a fugit?

— Nu cumva a dezertat?

D'apoi unchiașul, tatăl lui, cum mi țil-a privit lung cu mâna la bărbie, fără să scoată un cuvânt.

Moraru își-aduce aminte de mic. La școală n'a putut să'nvețe decât 3 clase; toți băeții îl făceau prost și râdeau de el. Când s'a făcut mare, flăcăii și fetele nu-l prea luau în seamă.

De asta l-a ales, Leon tocmai pe el.

— Ah, Leone, Leone! Nu te-ar răbda D-zeu și Maica Domnului să te rabde.

Trăsnite-ar sfânta cruce!

Un fier ascuțit l-a lovit în creștet.

Se crede trăsniț, dar totuși se miră că trăește.

Deodată oftează ușurat. Nu se poate, el visează, visează negreșit. A adormit de oboseala luptei, cu fața'n sus pe fundul șanțului și-a început să viseze rău.

Visează și să nu priceapă el mai de mult că visează, să se chinuească atât...

— Să știi c'ășa este.

Deschide ochii mari, băjbăie pe rețele, se ridică de pe pat și se'ndreaptă către ușă.

Negreșit, ochii îl înșeală, nu e ușă. Intinde mâna. Cât ar vrea să dea de pământ, dar degetele atingând clanța să trag înapoi ca arse.

E ușa casei lui. În patul din fund s'aude cum doarme nevasta și copii.

— Ce caută copiii lui în tranșee?

Copilul cel mic a început să plângă.

Femeia s'a trezit și-l leagănă încet.

— Ia taci, ia taci cu mama.

Moraru ca prins cu un lucru de furat se trage lângă sobă.

— Cine-i acolo! Tu ești Toadere?

Lui Toader însă frica i-a încleștat gura. A început să tremure; ar vrea să răspundă dar cineva îi spune:

Taci din gură.

— Tu ești Toadere?

— Eu sunt femeie, ce vrei?

— Ce tot umbli prin odaie, măi Române?

De-aseară de când tot te svârcolești.

— Ia m'am sculat și eu să văd cum arde focul.

— Păi tu vrei să arzi toate lemnele și mâine n'o s'avem cu ce fierbe o mămăligă.

— Lasă, nu te speria, că nu mai pun nici un lemn,—s'a stins focul de mult, mormăe Toader, apropiindu-se de pat.

Din nou caută s'adoarmă, dar amintirile îi năvălesc în suflet. Și-aduce aminte de când l-a recrutat, de prima zi de cazarmă și de ziua în care a depus jurământul.

„In numele lui D-zeu, Atotputernicul, eu soldatul Moraru Toader...”

Vrea se'ntoarcă fața spre perete, dar privirea i-se oprește în partea cealaltă a odăii.

Vede Hristosul răstignit, vede crucea părintelui ce slujea în curtea cazărni, vede Drapelul regimentului.

— Cum de l-a pedepsit D-zeu, cum de i-a luat mințile ca să facă o fără-de lege ca asta.

Ah, Leone, Leone, tu n'ai D-zeu, tu n'ai lege, — dar eu, eu ce mă fac!

S'ajung tocmai eu să-mi fac satul de răs.

Moraru își reamintește, cum l-a privit satul, cum l-au privit ai lui.

De s'ar face ziua odată, o să se ducă la părintele să-i cetească, poate i-o trece.

Da, chiar așa o să facă; numai de-o trece odată noaptea.

— Leone, Leone! Cine te-a adus în regimentul nostru, Leone!

Toată noaptea s'a întors Moraru, când pe-o parte când pe alta; a fumat până a terminat tutunul, a colindat prin casă, a ieșit tiptil în curte, să se mai răcorească, dar numai de dormit n'a putut să doarmă.

Când a început să se lumineze de ziuă, a dat s'ațipească, dar l'a sculat nevasta din somn;

— Bărbate, Toadere, Toadere? Ce-ai omule?

Visa că-l prinsese și l'au dus legat, înaintea Comandantului. Regimentul era adunat în cerc și'n mijloc Drapelul. Lângă Drapel o masă și părintele Regimentului; dar nimeni nu depunea jurământul. Lângă masă, pe câte o brancardă, sergentul Gojocarul și 6 din camarazii lui dela postul înaintat—morți.

— Iată ce-ai făcut, Morarule!

Așa te-am învățat noi să-ți faci datoria?

Așa ți-ai apărat tu Țara?

Din fiecare ochiu pleacă câte un ascuțiș ce-l lovește în inimă; și sunt mii de ochi care-l străpung.

Iată colo'n colț și Mărin al Stanei și Vasile Vârtosu, soldați din satul lui, cum stau triști, cu ochii în lacrimi de mânie și rușine.

— Ne-ai făcut satul de răs, Morarule!

Ar fi vrut să-i dea Comandantul

cel puțin o palmă;—s'ar fi simțit mai ușurat.

— Leone, Leone unde ești tu acum, unde mi-a fost mintea și glagoria în seara aceea, Leone!

Ar fi căzut în genuchi să-și ceară ertare; dar cum să ceară când el în-suși nu se poate ierta.

O răceală îl cuprinde dela picioare în sus.

S'ar ruga în clipa asta așa de gro-zavă, s'ar ruga lui D-zeu, dar cum o să se roage Iuda, Iuda care și-a vândut Nația și frații.

Un ostaș a eșit înainte și cu voce tare a cetit:

— „Se condamnă la degradare și împușcare, soldatul Moraru pentru dezertare la inamic“.

În mijlocul Regimentului i-au fost rupți epoleții:—

— Nevrednic ești...

Parcă i-ar fi smuls inima.

Da, e un nemernic și el știe asta.

— Iaca așa, frate Morarule, după faptă și plată.

O secție de ostași l-au luat și l-au dus ceva mai deoparte.

Părintele, cu voce blândă i-a citit o rugăciune, apoi a fost dus lângă o groapă și legat la ochi.

Atunci un plâns amarnic și cu sughițuri l-a năpădit.

Știa c'are să fie împușcat; dar nu de asta plângea Moraru,—și inamicul putea să-l împuște. dar era altceva.

Apoi, nu știu cum, dar și-a adus aminte de toată viața lui: De părinți, de sat, de biserică, de carul cu boi, de țarină, de nevestă și copilași.

Cine te-a adus în Regimentul nostru, câne spurcat!

— La ochi! — a răsunat prelung comanda sergentului Năstase.

— Dați — foc!

O pârăitură și corpul-i ciuruit a căzut grămadă în groapă.

Atunci a gemut mai tare și l'a trezit nevasta.

Plin de apă, tremurând, nu știe de-i în fundul groapei, în tranșee, ori acasă.

Măinile se țin încleștate de marginea patului, inima bate să-i spargă coșul pieptului.

Deschide ochii mari și nu știe ce să creadă.

— Ce ai bărbate, ce ai frate?

— Ce să am, ia nimic.

— Cum, Doamne, nimic. Gemeai și te zbuciumai ca și cum te-ar fi tăiat cineva. Vorbeai par'că ai fi fost treaz.

Toader / tresare.

— Și de ce nu m'ai sculat de mult.

Vorbea? Dacă o fi scăpat vreun cuvânt, care să-l dea de gol.

— Și ce vorbeam, întreabă el cu teamă.

— Păi ce vorbești, te certai cu'n jidan, cu Leon.

— Și...

— Apoi tu știi ce mai spuneai, că n'am luat seama bine. Spuneai că „Lion“ e de vină; cine o fi streinul acela.

— Hm, Leon!... Ce să fie?—nimic, răspunde Moraru supărat.

Dar după câteva clipe, din tot sufletul ar dori să-l mai întrebe încă odată, ce-i cu Leon. S'ar mai ușura—dar vezi că nu mai întreabă nimeni.

Cum ar face să deschidă el vorba. Tușește ca să poată începe.

— Ce-ai întrebat adineaura. — Ce-i cu Leon?

— Da.

— Da când vrea să 'nceapă un nod i se pune în gât și cineva îi oprește.

Prea-i mare păcatul ca să-l poată mărturisi.

Nu, cum s-o face ziuă are să se ducă la popa să-i cetească. Poate i-o înceta gândurile rele. Poate l-o erta Dumnezeu.

Hm, dar cum să-l ierte. Iuda cum s'a spânzurat. Dacă ar fi vrut D-zeu, dacă l-ar fi ertat, ar fi trăit.

Fața i galbenă e brăzdată de suferința unei nopți fără de sfârșit, ochii afundați în cap par niște ochi de om înecat.

Pe bietul Moraru l-au înecat gândurile.

Oricum e bine să-i spue părintelui. Gândul acesta l-a muncit toată dimineața.

Intr'un târziu a întrebat nevasta.

— Ia-n'auzi nevastă, s-o fi sculat părintele?

— Da ce?

— Ia — am ceva treabă cu sfinția sa.

— De, eu zic că s'o fi sculat de mult.

S'a sculat și Moraru, s'a îmbrăcat încet, încet, ca unul ce-ar vrea și n'ar vrea să se ducă unde și-a pus în gând; iar când a fost gata și-a făcut cruce în gură cu limba, ca să-i ajute D-zeu. Nu vrea să-l vadă nevastă-sa că se'nchină. Cămașa, pieptarul și cojocul păreau că strigă:

La ce ne-ai îmbrăcat, unde-ți sunt hainele militare. Toți de seama ta sunt acum la bătălie.

Ce-ai făcut hainele, dar arma?

— Ah, blestemate haine, nici voi nu mă lăsați în pace. Dar căciula, căciula dela tranșee, blestemata, îi aducea aminte de-atâtea lupte, de-atâtea nopți; — de noaptea în care a fugit.

La ieșirea din casă s'a împiedicat de prag. Semn rău. Când dă să iasă pe poartă par'că-l împinge cineva dela spate :

— Hai omule, fă-ți curaj;—dar că un altul din drum i-a pus mâna în piept :

— Să nu te duci. Stai acasă; părintele o să te blesteme în loc să facă rugăciune pentru tine.

— Așa-i, la ce m'ași grăbi eu oare.

M'am mai grăbit în seara în care am fugit și uite, unde am ajuns.

Dă să se 'ntoarcă în casă, dar chinurile de astănoapte îl fac să se oprească în ușa tinzii.

Prea a așteptat mult până să se lumineze, ca să nu se ducă chiar acum la părintele. Ce se face el de l-o apucă seara.

— Ei, ce-o fi să fie.

Și Morarul îndesându-și căciula pe ochi iese pe poartă ca un hoț ce se strecoară noaptea.

Cum merge el așa cu sfială, căciula trasă pe ochi și capul în pământ, se pomenește deodată față 'n față cu moș Cruceru; consilier în sat și dascăl la biserică, a bit de ani că și câmpul de zăpadă.

Cum ar mai fi fugit Moraru din fața bătrânului, dacă ar fi putut. Cum de nu l-a văzut mai din vreme.

Ochii mici și negri ai lui Moș Cruceru, au și 'nceput să-l sfredelească.

— Hm! Ce cauți tu Morarule pe vremea asta aici, te știam la războiu.

Pentru D-zeu, s'a terminat cu România noastră?

— Nu moș Cruceru, a îngânat Moraru vorba, punând mâna la căciulă, dar pipăitul căciulei i-a reamintit fuga.

Am fost făcut prizonier de Nemți.

— Ei, păi dacă-ai fost prins cum de ești acasă și te plimbi.

— D'apoi de, cum. M'au lăsat și pe mine două zile să-mi văd copiii.

— Ce i s-o fi părut lui moș Cruceru, cum o fi sunat vorba lui Moraru, că numai ce-i pune mâna pe umăr și-l hâțână cu toată puterea:

— Măi Morarule, măi — nu cumva ne-ai făcut neamul de răs,—așa vorbește satul.

— Ferească D-zeu, moș Cruceru, cum se poate una ca asta!

— Tocmai asta am spus și eu, adineaurea când vorbeam cu megieșii.

S'au despărțit, fiecare nemulțumit în suflet, dar lui Moraru par-că i se urcase cineva în cărcă și moartea ce-i tot dădea ocol par-că-i intrase în suflet.

— Cine m'a pus pe mine să plec de acasă și doar cât am ținut eu să nu plec!

Picioarele au apucat pe drumul dela stânga și-l tot duc mereu.

— Unde merg eu, s'a întrebat întru târziu. A, da, la părintele.

Ei, d'apoi părintele stă pe celelalt drum.

Dar părintele ce-o să zică? Dacă i-o spune, nici n'are să iasă bine pe poartă și are să huiască tot satul.

— Doamne leliță, i'auzi că a lui Moraru s'a predat singur la inamic.

Cineva îmbrăcat în negru se vede în capul drumului. E chiar părintele.

Ca desarmat în fața unei patrule inamice rămâne Moraru o clipă locului, apoi scurt o cotește spre huidița ce face la stânga și'n câteva clipe a ieșit afară din sat.

Prin fundul grădinelor s'a înapoiat tăcut și abătut acasă.

Incepuse a ninge ușor.

— Iacă — așa ningeă — în seara în care a fugit.

* * *

Afară crivățul a început iarăși cântecul lui de moarte. E miezul nopții.

Furișându-se pe ușa casei, Morarul caută să se despresoare de gânduri ca un lup încolțit de câini.

Cu pași hotărâți se 'ndreptă spre

grădină, dar când să pășească pârlea-
zul, o mână nevăzută l-a înșfăcat.

— Stăi! Tu ești Moraru, dezertorul!
Moraru a nlemnit de groază.

A smâncit să fugă, dar în aceeași
clipă o lovitură de pușcă l-a făcut să
cadă grămadă peste gard.

Tremurând, așteaptă să-l lege cineva,
dar fiindcă nu vine nimeni, se ridică
și cu pantaloni sfâșiați de mâna ne-
văzută—o nua din gard—o ia la goană,
oprindu-se abia sub nucul cel mare
din fundul grădinei.

Trebue să se sfârșească odată, trebue.

Se cățără de nuc, face un laț la
capăt și leagă grăbit betele de creaca
nucului.

— Ah, Leone, Leone!

Lațul pare c'a și început să-l strângă
de gât.

Duce mâna la gulerul cămășii și
nasturele sare cât colo.

Crăcile nucului țipă sub vifor, iar
în livada de pruni pare c'ar fi o în-
mormântare, așa plânge vântul. L'auzi
cum mai plânge.

Creaca de sub picioare se 'ndoaie și Moraru cade grămadă în zăpada troenită de viscol.

Căderea l-a mai deșteptat puțin. Caută să-și dea seama cum de se găsește aici. Iși aduce aminte și privește cu groază spre creaca nucului.

Se 'nchină :

— Doamne, alungă Doamne necuratul.

Iată, acum ași fi fost mort, bătut de vânt și înghețat. Mâine sau poi-mâine m'ar fi găsit nevasta și s'ar fi adunat tot satul.

Ar fi priceput de ce m'am spânzurat.

Se vede aninat de creaca nucului și tot satul adunat în juru-i :

— Dar de ce s'o fi spânzurat, oameni buni ?

— Auzi, măiculiță cică e dezertor, ce-o mai fi și asta, șoptește cu groază într'un colț, baba Ilinca, clătinând încet din cap.

— El o face, el o trage, dar vorba-i c'o tragem și noi de pe urma lui...

Moraru tresare.

— Sărmana nevastă, și copiii mei sărmanii, cum s'or mai ridică ei în lume.

— Mamă, tata a murit la războiu ?

— Da mamă, ar răspunde nevasta, isbucnind în plâns.

Dar ceilalți copii, când s'or certa, ar striga la ei :

Măi, tată-tău a fost un dezertor și s'a spânzurat în fundul grădinii.

De trig sau de groază Moraru se cutremură.

Și tot astfel când se vor certa pentru pământ cei din satul lui cu alții din alte sate, aceia vor striga :

— Se cunoaște că sunteți un sat de dezertori.

Și tot satul are să-l blesteme.

Crivățul îi aruncă un val de zăpadă în față.

Pe deasupra într'o aripă, trece ca o nălucă o pasăre de pradă. Aripa-i, din iuțeală, a atins creaca de care sunt legate betele.

E moartea. Moraru și-a văzut moartea cu ochii.

Dar nu, el nu vrea să moară ca un câine.

Se scutură de zăpadă, se urcă sus, își desleagă betele și cu fața senină, ca purtat pe sus, se'ndreaptă spre casă.

— Nevastă, nevastă ia scoală.

— Ce este ?

— St! Incet să nu deștepți copiii.

Aprinde lumânarea că am ceva treabă. Pune ce-ai de pus în traistă, astă noapte plec.

Un muc de lumânare, găsit cu trudă în noaptea trecută pe fundul lăzii, arde gata, gata să se stingă.

În colț aceeași pâlpare de candelă, afară același cântec de ghiață.

— Unde să pleci, Române, unde să pleci cu vremea asta, întreabă femeia nedumerită.

— Trebuie să plec.

— De ce nu mi-ai spus de cu ziua, pregăteam și eu ceva. N'ai spus nimic tatei, cum pleci așa, mie de nu mi-ai

spus,—de ce m'ai mințit că de acum înainte o să stai acasă.

— Ei, de ce, ca să nu-ți faci și tu inimă rea.

— Mai stai Toadere, zău, mai stai, —spune femeia năpădind-o lăcrămile; —par-că aveam eu o presimțire astăzi.

De ce nu mai stai?

— Nu pot, nevastă, înțelege; ce vrei să mă prindă Nemții aici.

— Păi spuneai că ei ți-au dat drumul.

— Așa am spus eu, dar am venit fără știrea lor.

— Și unde te duci?

— La ai noștri!

Când totul a fost gata, a sărutat încet copiii, că să nu-i scoale și a plecat dus până în fundul grădinei de femeia lui. Când a trecut prin dreptul nucului, s'a cutremurat de groază.

— Să ai grijă Anico de copii, apoi să nu uiți că am împrumutat dela Vasile Vladu șeaizeci de franci, să nu

uiți, dacă o fi și-o fi, să-ii dai tu înapoi.

— Ei lasă, că ii da d-ta înapoi, când ai veni.

Când a ajuns d-asupra satului, în vârful dealului, s'a oprit o clipă Moraru cu fața spre sat.

— Rămas bun! Și lacrămile i-au năpădit fața.

* * *

Voinicește a înotat prin troenile de zăpadă până la piept, și sfichiurile crivățului.

Dimineața când a început să se zărească, ajunsese în apropierea tranșelor inamice.

Înghețase pe jumătate, dar nu îndrăznea să facă focul ca să nu fie văzut. A hotărît ca să petreacă ziua, aici, sus în pădure, adăpostit în scorbura unui copac. De aici a privit el ceasuri întregi spre sectorul camarazilor lui, iar când a zărit postul înaintat în același loc, i-a venit să strige

de bucurie. Prin pădure inamicul forfotea în toate părțile. Aici și-a făcut ei planul cum să treacă.

Așteaptă până la noapte; o să-o ia binișor prin vâlceau ce ese din pădure, când o ajunge lângă tufele de mărăcini, prin apropierea cărora trec tranșeele inamice, o să stea ascuns, ascultând și observând în toate părțile. Apoi tiptil, tiptil, o să se strecoare prin tranșee, pe sub rețele și apoi printre cele două posturi înaintate.

Când o da D-zeu să scape de tranșee și de rețele, o s'o ia goana spre postul înaintat de unde plecase acum două nopți.

Moraru oftează ușurat. Dar nu știu cui îi place, dela o vreme să-l tot chinuiască.

— Bine, dar ce-o să spună el fraților ?

— Ei ce-o să spună; întâi să scape, apoi o vedea el ce-o să spună.

Ce mai la deal, la vale, o să spună

cum a fost. S'a fript odată, a doua oară nu-i mai trebuie.

Seara târziu a ațipit înghemuit în scorbură. Cu gândul la trecere l-a apucat somnul istovirii. Dar a dormit epurește, sbuciumat continuu de visuri rele sau împresurat de gânduri; tresărind la orice adiere de vânt. fâșiiit de frunze sau foc de pușcă.

Când s'a trezit din piroteală era pe jumătate înghețat și mai scurs de putere ca nici odată. În pădure liniște de mormânt și 'ntuneric. Câte o stea ce abia se zărea prin crăcile copacilor îi amintea lui Moraru licăririle candelii de-acasă. Luna trecuse mult de amiază; din când în când se 'nfunda în nori și atunci se făcea întuneric, iar când scăpa prin spărturile norilor, arunca raze slabe de lumină peste colinele acoperite de zăpadă.

— Da, trebuie să plece, acum e timpul.

E vremea când și apele dorm.

Tiptil, tiptil pornește Moraru spre mărăciniș. Dar luna a eșit din nori mai repede decât credea el și l-a apucat în loc deschis. Trântit la pământ, a intrat tot în zăpadă și s'a făcut numai urechi.

— Nimic, bun, dorm jupânii.

Din depărtare s'aud lovituri surde de tun însoțite de licăriri. Un glonț de pușcă spintecă aerul și se oprește în copacii pădurii.

— Ai noștri săracii.

Iar s'a făcut întuneric.

Moraru își adună rămășițele puterii.

— Înainte. Dar la jumătatea drumului dintre pădure și mărăciniș se zărește o dungă neagră. Ținându-și rasuflarea se apropie de ea pe brânci.

E o tranșee. Se uită în lături.

— Nimic. S'apropie de tranșee, se uită înlăuntru: Un bordeiu mare la mijloc, altele mai mici pe delături. Bordeiuul cel mare are și geamuri, iar pe geam se zăresc, în jurul unei mese

de scânduri, mai mulți ofițeri Nemți jucând cărți.

— Prost am ieșit, murmură Toader. Aici trebuie să fie rezerva lor.

Se trage binișor înapoi făcând un ocol mare. Când vre-un fâșăit îi ajunge la ureche, rămâne nemișcat, în ascultare, sau se trânteste ca fulgerul în zăpadă.

În sfârșit iata-l ajuns în mărăciniș. Se oprește să răsuflă; cu tot frigul apa picură de pe el ca și cum ar fi în miez de vară.

— Ajută-mi Doamne!

De-o ajunge dincolo, o să ceară să-l lase să doarmă 2 zile, zi și noapte.

De aici se face o vâlcea mică, o mâncătură, care șerpuește spre tranșeele din linia întâia.—Acolo-i, acolo.

— Bun e D-zeu, are el grijă, uite cum mi-a scos vâlceaua înainte.

Dar în tranșeele din linia întâia din două zeci în două zeci de pași stă câte un observator, cu ochii țintă la

rețele și arma gata. Pe lângă rețele, patrula, iar dincolo de rețele posturi înaintate cu santinelele îndoite.

St... Tăcere. Trei umbre. Sunt trei Nemți. Negreșit vre-o patrulă ce se înapoiază la bordeie.

Au luat'o la dreapta, ba nu, vin chiar întins spre mărăciniș.

— Au-i acu, se gândește Moraru și fără a sta mult pe gânduri își face loc în mijlocul unei tufe mai rămu-roașe. Dar par-că-i un făcut, când au ajuns Nemții ca la 20 de pași, hop și luna prin spărtura norilor.

— Doamne, nu mă lăsa, a îngânat Moraru, mai bine mort decât prins.

Nemții trec abia târându-și picioarele, cu gulerul mantalei ridicat, cu armele agățate pe umăr, sgribuliți și mâinele vârâte până la cot în buzunare.

Tăcuți, în tăcerea nopții, cum merg ei așa legănându-se par-că sunt niște mumii.

— Păi, dacă o fi, tot Nemți de-a-ceștia să-mi dea D-zeu în cale—murmură Moraru ușurat. Nemții coboară la rezervă iar Moraru numai ochi și urechi o ia încet, încet pe vâlcea.

Dar n'a făcut zece pași și un sgomot îl țintuește locului. Ascultă.

Se aude cum vin mai mulți pe vâlcea la deal.

La mărăciniș, frate Toader, că-i primejdie. Intr'o clipă e în ascunzătoare, cu aceeași teamă ca și adineauri.

— Prost timp, mai ales și eu—tocmai se schimbă posturile nemțești; noroc că nici ei nu sunt mai deștepți.

Nemții ca și ceilalți și-au văzut de drum, cu deosebire că erau 4, unul mormăea vorbe neînțelese, iar altul tușea tot drumul ca o capră.

— Sănătos cobză; taică, așa să dea D-zeu să vă văd pe toți—și să rămâneți câți am botezat eu.

Vorba-i, cine știe, se gândește Moraru poate mai dau peste mosafiri —

ia să-mi fac eu ascunzătoare ca lumea.

Când s'a făcut liniște și întuneric, Moraru a luat-o iar pe vâlcea și 'ncet, încet, iată-l ajuns lângă tranșeele de prima linie. Aici mâncătura o ia la stânga.

Când dă să treacă, un Neamț s'a mișcat pe șanț. L-a zărit.

Wer da! (Cine-i)!

În liniștea nopții s'aude cum Neamțul ridicat arma pentru tras.

Moraru face câțiva pași înapoi, dar picioarele i se retează, — o groapă. Par-că ar fi căzut în fundul pământului.

Un glas răgușit, o întrebare scurtă, apoi mai multe voci i-au ajuns până la urechi. S'aude sgomot de pași.

— Nemții!

Grămadă cum a căzut, așa rămâne, —afundat tot în zăpadă. Două umbre trec pe lângă el, căutând în dreapta și stânga.

— Ți s'a părut.

— De loc, uite ici l-am văzut, eră îmbrăcat în alb.

Ei atunci să știi că ți s'a părut.

— Ba de loc.

— Eu mă duc la post, rămâi tu și caută, dacă ai văzut.

Pe unde n'a umblat Neamțul, pe unde nu s'a chiorît, dar în zadar; la urmă a plecat mormăind în limba lui și și-a văzut de treabă.

— Ce-i de făcut acum, nici gând de mișcat.

Nu m'au găsit, nu m'au găsit — că au orbul găinilor, dar trebuie că s'au pus la pândă.

Ca trei sferturi de oră a stat Moraru fără să se miște. Amortise.

Și-ar fi mai stat; cum ar fi mai dormit cu tot frigul, dar îl apucă ziua.

Incet și-a părăsit noua-i locuință; de data aceasta cu mai multă prevedere. Târându-se ca râma a luat-o la stânga prin fundul mâncăturii.

— Ce m'ași face eu, de n'ar fi surupătura asta—șoptește Moraru, și cu fiecare mână, după ce pipăie de trei patru ori—pășește odată.

Iată-l ajuns la rețele. Sârmele acoperite de zăpadă par niște frânghii albe, împletite în mod regulat.

Se oprește să răsufle. Nu mai are nici o vlagă.

O să treacă binișor, pe dedesupt nici vorbă, dar cu multă băgare de seamă, ca să nu se încurce.

Luna e gata să coboare după deal, tăcerea îmbrățișează tot pământul, iar aerul a nceput să miroasă a dimineață.

— Încă un hop, și am ajuns.

Intră binișor pe sub sârme, câte una îl prinde când de spinare, când de pantaloni, când ici, colo, mușcă vre-o bucată de carne.

Moraru cu multă băgare de seamă își face încetul loc printre ochiurile de sârmă.

Cu mâinile a ajuns la cealaltă margine.

Dar când să ridice o sârmă ce nici nu avea ghimpi—un sunet de clopoțel îi lovește urechea.

Se oprește și ascultă. I s'a părut

poate. Dă să iasă la larg, dar iarăși aude sunetul de adineauri, ba încă mult mai limpede.

L-au zărit.

O împuşcatura a şi rupt sârma de lângă Moraru,—apoi alte două.

Trei Nemţi vin fuga spre reţele; pe tranşee larmă.

Fără a mai întârzia, cu toată istovirea adunându-şi ultimele forţe Moraru sare 'n sus şi în fuga mare se îndreaptă spre postul înaintat românesc.

Gălăgia creşte — împuşcăturile se 'nteţesc.

Fraţii dela post îi vin în ajutor şi o pânză de plumb se ţese în juru-i.

— Culcat! Şi zăpada îl acopere aproape cu totul—de sus cad fulgi de gheaţă, în juru-i plumbi de foc ară zăpada.

— O mână i-a fost străpunsă, ca şi cum l'ar fi înţepat c'un ac.

Culcat! Moraru vede doar cum se 'nroşeşte zăpada, iar înainte nu vede decât postul românesc.

Pricepe că nu e timp de pierdut.
— Doamne ajută. Puțin, încă puțin și o s'ajungă la groapa unde făcea de santinelă.

Ah Leone, Leone—Salt! Dar când a dat să sară a treia oara un glonț fierbinte l-a sărutat în spate.

A fost ca o lovitură de măciucă.

O clipă a rămas locului.

Apoi cu mâinele întinse, cu privirea senină și fața spre ai lui, s'a prăbușit în zăpada dintre cele 2 tranșee.

— Mai bine așa, a mai putut șopti, ca și cum el însuși nu dorea altceva.

Glontul care i-a adus moartea trupului, i-a dat viața sufletului.

Moraru e obosit, el vrea să doarmă acum.

Negreșit, mai bine așa!

* * *

Norii cern domol deasupra-i lacrimi de gheață. Sus pe coasta dinspre tranșeele românești aurora dimineții cu

degetele-i subțiri și lungi dă la o parte valul întunericului.

Se face lumină!

Moraru mai bine decât toți vede cum se luminează, în timp ce capul trudit încă de gânduri și frigul morții, s'apleacă încet, încet, căzând apoi mulțumit peste brațul întins spre tranșeelor românești.

Noaptea următoare l-au ridicat frații și cu toată cinstea l-au așezat alături de ceilalți frați, nestrămutați în vitejia și credința dela care îl depărtase pentru o clipă viclenia și ispita diavolului.

Acolo în colțul păduricii din spatele tranșeelor, pământul Țării deschizându-și sânul lui de mamă, i-a făcut loc și lui lângă ceilalți feciori, sub umbra tufanilor cu frunza ruginită, dar nedeslipită încă de trunchiu.

Acolo-i plânge vântul în serile tăcute de iarnă, când luna ridică încet pe cerul înstelat; acolo susurul izvo-
rului neînghețat le cântă în surdină

doina strămoșească, cântecul de înfrățire cu pământul.

Iar când firea toată doarme, când luna coboară spre asfințit, crivățul ne-adormit amestecându-se în frunzele uscate ale unui stăjerel retras, șoptește durerea amară a unui suflet ce încă nu are odihnă.

Ah! Leone, Leone! Cine te-a adus în Regimentul nostru, Leone!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

